

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:

 dos. Zaur Məmmədov
“ ” _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 6007001 – Aqranomluq

Fakültə: “Aqrar və mühəndislik”

Kafedra: “Aqrar elmlər”

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “Tarla təcrübəsinin metodikası”

Kodu: İPF-B18

Tədris ili: IV (2025/2026)

Semestr: VIII

Tədris yükü: Cəmi: 40 saat. Auditoriya saati 14.(10 saat mühazirə, 4 laboratoriya məşğələsi).

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: B/m. Məlikov Əlibağış Şamməd oğlu

Məsləhət günləri və saat: IV gün 14⁰⁰- 16⁰⁰- dək

E-mail ünvanı: alibagish.malikov@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

III. Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas

1. H.Ə.Aslanov, M.A.Vəliyeva Pambıq bitkisi ilə aparılan tarla təcrübələrinin metodikası. Bakı-2002, 310 səh.
2. Quliyev R. Ə., Əliyeva K. Ə. Genetika. Dərslik, Bakı, 2002.
3. Quliyev R. Ə. Genetikanın əsasları ilə bitkilərin seleksiyası. Bakı, 2003.
4. Axundova E. M. Ekoloji genetik. Bakı, 2006.
5. Musayev Ə.C.və b. Dənli taxıl bitkiləri seleksiyasının metodikası. Bakı,2008
6. Seyidəliyev N. Y. Genetika. Dərs vəsaiti, Gəncə, 2005.
7. Seyidəliyev N. Y. Genetika, seleksiya və toxumçuluq, Bakı. 2010.
8. Cəfərov N. A. Çəkilin seleksiyası. Gəncə, 2008.
9. Abbasov S.S. Maldarlıqda hibridləşmənin genetik əsasları. Gəncə,2008
10. C.Əliyev. Z.Əkrərov. A.Məmmədov Biolji müxtəliflik. Bakı, 2008
11. Qurbanov F.H. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin seleksiya və toxumçuluğu. Bakı 2011

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi:Tarla təcrübəsinin metodikası fənni tarla şəraitində bitkilərdən yüksək və keyfiyyətli məhsul almaq üçün tətbiq olunan aqrotexnoloji qaydaları öyrənir.Bu məqsədlə tarla təcrübəsində torpaq becərmənin, suvarmanın, qida maddələrinin, eyni zamanda müxtəlif torpaq-iqlim şəraitinin, bitkilərin inkişaf və məhsuldarlığına təsiri öyrənilir.Fənnin məqsədi tarla təcrübəsinin aparılma üsullarını, şəraitini, planlaşdırılması və təşkilini, metodikasının əsas elementlərini öyrənməkdir.Vegetasiya dövründə təcrübənin qoyulması və texnikasını bilmək, fenoloji müşahidələr və hesablamaların aparılmasının qaydaları öyrənmək fənnin məqsədlərindən biridir.Fənnin tədrisi zamanı yuxarıda qeyd olunan məqsəd və vəzifələr tələbələrə aşılanmalı, onların sərbəst şəkildə tarla təcrübələri aparmaq qabiliyyətinə nail olmalarına zəmin yaradılmalıdır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhflərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal – tələbənin suala cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən aşağı olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91 - 100	əla	A
2.	81 - 90	çox yaxşı	B
3.	71 - 80	yaxşı	C
4.	61 - 70	kafi	D
5.	51 - 60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülcək.

X. Təqvim mövzu planı: Cəmi: 14 saat : Mühazirə 10 saat, laboratoriya-4

№	Mühazirə	Saat	Tarix
1	<p>Mövzu 1: Tarla təcrübəsinin aparılma üsulları</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elmi aqronomiyada istifadə olunan üsullar 2. Aqronomiyada istifadə edilən tədqiqatların əsas mənbəyi 3. Aqronomik tədqiqatlarda laboratoriya üsulu 4. Aqronomik tədqiqatlarda vegetasiya üsulu 5. Aqronomik tədqiqatlarda lizimetrik üsul <p>Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 7, 9]</p>	2	
2	<p>Mövzu2: Tarla təcrübələrinin təsnifatı və göstərilən metodik tələbatlar</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tarla təcrübəsi-bitkilərin sahələrdə öyrənilməsi. 2. Tarla təcrübələrinin aparılma müddəti. 3. Tarla təcrübəsinə göstərilən metodiki tələbatlar 4. Təcrübənin qoyulma şəraitinə görə tipikliyi 5. Tarla təcrübəsinin xüsusi ayrılmış sahələrdə aparılması <p>Ədəbiyyat və mənbə: [1, 5, 6, 10]</p>	2	

3	<p>Mövzu3:Tarla təcrübəsinin aparılma şəraitinin xüsusiyyətləri. Tarla təcrübəsinin planlaşdırılması və təşkili</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Təcrübələrin aparılma şəraitinin səciyyəvi xüsusiyyətləri 2.Tarla təcrübələrinə olan tələbatlar 3.Təcrübə ləklərindən yığılmış məhsulun qruplaşdırılması 4.Təcrübənin planlaşdırılması 5.Təcrübənin metodikasının planlaşdırılması 6.Alınmış nəticələri ümumiləşdirməsi <p>Ədəbiyyat və mənbə: [1, 4, 8]</p>	2	
4	<p>Mövzu-4: Tarla təcrübəsinin aparılma metodikasının əsas elementləri.Tarla təcrübə sahəsində latın kvadratı və düzbucaqlı üsulla təcrübənin qoyulması.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Sahədə variantların sayı və sahədə yerləşdirilməsi 2.Təcrübə sahəsində variantların sistemə yerləşdirilməsi 3.Randomizasiya üsulu ilə variantların yerləşdirilməsi 4.Təşkil olunmamış variantlar üsulu (tam randomizasiya) 5.Təsadüfi təkrarlar metodu ilə təcrübənin qoyulması 6.Latın kvadratı və düzbucaq üsulu ilə təcrübənin qoyulması 7.Parçalanmış ləklər üsulu ilə təcrübənin qoyulması 8.İki və üç amilli tədqiqatların quruluşunda ləklərin parçalanma sxemi <p>Ədəbiyyat və mənbə: [5, 2, 3]</p>	2	
5	<p>Mövzu-5: Tarla təcrübə sahələrində ləklərin sahəsi, istiqaməti və forması. Tarla təcrübəsinin qoyulması və aparılması texnikası.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ləklərin sahəsi, istiqaməti və forması 2. Təcrübə sahələrində qoruyucu zolaqlar 3. Təcrübə sahələrində ləklərin istiqaməti 4. Təcrübə sahələrində təkrar və təkrarətmə 5. Təcrübə tarlasının bölünməsi 6. Təcrübə sahəsində tarla işləri 7. Təcrübə sahələrində səpin və əkin qaydaları 8.Təcrübə sahəsində bitkilərə və təcrübəyə qulluq <p>Ədəbiyyat və mənbə [2,4, 6, 10]</p>	2	
Cəmi:		10 s.	

№	Laboratoriya məşğələsi	Saat	Tarix
1	<p>Mövzu:1Aqronomiyada istifadə edilən tədqiqatların əsas mənbələri. Aqronomiyada istifadə edilən tədqiqatların əsas mənbəyi. Aqronomik tədqiqatlarda laboratoriya üsulu.Aqronomik tədqiqatlarda vegetasiya üsulu</p>	2	
2	<p>Mövzu:2Tarla təcrübə sahələrində ləklərin sahəsi, istiqaməti və forması. Təcrübə sahələrində qoruyucu zolaqlar.Təcrübə sahələrində ləklərin istiqaməti.Təcrübə sahələrində təkrar və təkrarətmə.Təcrübə sahəsində tarla işləri.</p>	2	
Cəmi:		4 s.	

XI.Fənn üzrə tələblər: Tarla şəraitində təcrübələrin qoyulması, tədqiqatın aparılma müddətləri və fenovazaların aparılması qaydalarının öyrənilməsi, elmi hesabatın hazırlanması qaydalarının öyrənilməsi.

XII.Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş)
- problemlərə əsaslanan tədris;
- sahə işləri;

- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

FTN 1. Sınaqları planlaşdırmaq və yerinə yetirmək, dəyərləndirmək və açıqlamağı bacarmaq.

FTN 2. Sınaqların quruluşu bilmək, nümunələri seçməyi bacarmaq, təkrarsız təcrübələr aparmağın elmi əsaslarına yiyələnmək.

FTN 3. Əsas statistik dəqiqliklər və sınaqlar etməyin nəzəri əsaslarına yiyələnmək, əlaqəli təsirləri müəyyən etməyi bacarmaq.

FTN 4. Düzbucaqlı müqayisələr etməyin təməl qaydalarına, bir amilli təcrübələr aparmaq elmi metodlarına yiyələnmək.

FTN 5. Riyazi modellər ilə təcrübə quraşdırmağı bacarmaq, iki amilli təcrübələr, üç amilli təcrübələr aparmaq metodikalarına yiyələnmək.

FTN 6. Üç amilli təcrübələrin maketini hazırlamaq nəzəriyyələrinə, sort xüsusiyyətli səviyyələrin müqayisəsini təşkil etməyin elmi müddəalarına yiyələnmək.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollektiv sualları:

1. Elmi aqronomiyada istifadə olunan üsullar
2. Aqronomiyada istifadə edilən tədqiqatların əsas mənbəyi
3. Aqronomik tədqiqatlarda laboratoriya üsulu
4. Tarla təcrübəsi-bitkilərin sahələrdə öyrənilməsi.
5. Tarla təcrübələrinin aparılma müddəti.
6. Təcrübənin qoyulma şəraitinə görə tipikliyi
7. Təcrübələrin aparılma şəraitinin səciyyəvi xüsusiyyətləri
8. Təcrübənin planlaşdırılması
9. Təcrübənin metodikasının planlaşdırılması
10. Sahədə variantların sayı və sahədə yerləşdirilməsi

XVI. İmtahan sualları:

-- blok --

1. Elmi aqronomiyada istifadə olunan üsullar
2. Aqronomiyada istifadə edilən tədqiqatların əsas mənbəyi
3. Aqronomik tədqiqatlarda vegetasiya üsulu
4. Aqronomik tədqiqatlarda lizimetrik üsul
5. Tarla təcrübəsi-bitkilərin sahələrdə öyrənilməsi.
6. Tarla təcrübələrinin aparılma müddəti.

-- blok --

1. Tarla təcrübəsinə göstərilən metodiki tələbatlar
2. Təcrübənin qoyulma şəraitinə görə tipikliyi
3. Tarla təcrübəsinin xüsusi ayrılmış sahələrdə aparılması
4. Təcrübələrin aparılma şəraitinin səciyyəvi xüsusiyyətləri
5. Tarla təcrübələrinə olan tələbatlar
6. Təcrübə ləklərindən yığılmış məhsulun qruplaşdırılması

-- blok --

1. Təcrübənin planlaşdırılması
2. Təcrübənin metodikasının planlaşdırılması
3. Alınmış nəticələri ümumiləşdirməsi
4. Sahədə variantların sayı və sahədə yerləşdirilməsi
5. Təcrübə sahəsində variantların sistemə yerləşdirilməsi
6. Rəndomizasiya üsulu ilə variantların yerləşdirilməsi

-- blok --

1. Təşkil olunmamış variantlar üsulu (tam randomizasiya)
2. Təsadüfi təkrarlar metodu ilə təcrübənin qoyulması
3. Latın kvadratı və düzbucaq üsulu ilə təcrübənin qoyulması
4. Parçalanmış ləklər üsulu ilə təcrübənin qoyulması
5. Ləklərin sahəsi, istiqaməti və forması
6. Təcrübə sahələrində qoruyucu zolaqlar

-- blok --

1. Təcrübə sahələrində ləklərin istiqaməti
2. Təcrübə sahələrində təkrar və təkrarətmə
3. Təcrübə tarlasının bölünməsi
4. Təcrübə sahəsində tarla işləri
5. Təcrübə sahələrində səpin və əkin qaydaları
6. Təcrübə sahəsində bitkilərə və təcrübəyə qulluq

“Tarla təcrübəsinin metodikasi” fənninin sillabusu 6007001 – “Aqronomluq” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (19 dekabr 2025 - ci il, protokol № 04)

Fənn müəllimi: **B/m. Ə.Ş.Məlikov**

Kafedra müdiri: **dos. İ.C.Kərimov**